

GÖRME ENGELLİ OLAN BİREYLER

Yasal tanım: Tüm düzeltmelerle birlikte gören gözün doğan görme gücünün 1/10 inç yani 20/200 feet* (ayaklık) görme keskinliğine ya da daha azına sahip olan veya görme açısı 20 dereceyi aşmayan kişilere görme engelli ya da kör denilmektedir. 20/200'ün anlamı ise görme yetersizliği olan kişinin 20 ayaktan görebildiğini, normal görme gücüne sahip olan kişi 200 ayaktan görebilmektedir. Görme açısının dar olmasının anlamı ise, normal görme keskinliği olabilmesine rağmen görmesi sadece merkezdekilerle sınırlı olup, çevrede yer alan nesnelere görememesidir.

Az görenlerin yasal tanımı: Tüm düzeltmelerle birlikte görme keskinliği 20/70, 20/200 arasında olan kişilere denilmektedir. Anlamı ise gören kişinin 70 ayaktan gördüğünü az görenin 20 ayaktan görebilmesidir.

SINIFLANDIRMA

Görme engeli sınıflandırılmasını üçe ayırarak inceleyebiliriz:

- ✓ Hiç görmeyenler
- ✓ Az görenler
- ✓ Görme yetersizliği olanlar

Hiç görmeyenler: Bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10'dan ve görüş açısı 20 dereceden aşağı olan eğitim - öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanması mümkün olmayan kişidir.

Az görenler: Bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10 ile 3/10 arasında olan ve özel bir takım araç ve yöntemler kullanmadan eğitim öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanılması mümkün olmayandır.

Görme yetersizliği olanlar: Tüm düzeltmelere rağmen çocuğun görmesindeki bozukluğun eğitim performansını olumsuz yönde etkilemesidir. Bu tanım az gören ve kör olan tüm çocukları kapsamaktadır.

Tanımlama ve Değerlendirme

Bebeklik ve erken çocukluk döneminde, görme bozukluğu olan çocuktan ilk şüphelenenler ebeveynler ve çocuk doktorlarıdır. Anne babalar çocuklarına mum testi uygulayarak çocuklarının görmesinde herhangi bir problem olup olmadığı ilk etapta fark edilebilir. Çocuk; elindeki nesneyi görmek için yüzüne çok yaklaşıyorsa, el - göz koordinasyonu zayıfsa, göz hareketlerinin koordinasyonunda güçlük çekiyorsa bir göz doktoru tarafından testlere tabi tutulmalıdır.

Çocuğun görme ile ilgili şikâyetleri

Çocuğun gözünde yanma ve kaşıntı vardır.

Çocuk gözlerinin iyi görmediğini söyler.

Çocukta baş dönmesi, baş ağrısı vardır ya da yakından bakmayı gerektiren işlerden sonra midesi bulanır.

Çift görme ya da bulanık görme vardır.

Çocuğun görünüşü

Çocukta göz kayması vardır.

Göz kapağı şiştir ya da gözleri çapaklıdır.

Sık sık gözleri yaşarır.

Çocuğun gösterdiği davranışlar

Gözlerini sık sık ve aşırı şekilde ovuşturur.

Başını sallar ya da öne doğru uzatır.

Gözlerinden birini kapatır ya da eliyle kapatır.

Okumada zorluk çeker, başarısız olur.

Yakın çalışması gereken işlerden rahatsız olur. Gözlerini olduğundan daha fazla kırıştırır.

Kitap veya elinde yaptığı herhangi bir işi gözüne yakın tutar.

Uzaktaki nesnelere açık bir şekilde tanımlayamaz.

Gözlerini kısarak bakar, kaşlarını çatar.

Yukarıda belirtilen özellikler çocukta görüldüğü takdirde mutlaka bir göz doktoruna başvurulmalıdır.

Nedenleri ve Başlıca Yetersizlik Türleri

Görme engelinin nedenleri; doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası olarak üç ana başlıkta incelenebilir.

Doğum Öncesi Nedenler:

- ✓ Kalıtım
- ✓ Kan Uyuşmazlığı
- ✓ Rubella (Alman Kızamığı)
- ✓ Doğal Frengi

Doğum Anı Nedenler :

- ✓ Geç Doğum
- ✓ Zor Doğum

Doğum Anı Nedenler :

- ✓ Çiçek
- ✓ Kızılçık
- ✓ Kızamıkçık
- ✓ Rubella (Alman Kızamığı)
- ✓ Şeker Hastalığı, Menenjit
- ✓ A ve B Vitamini Eksikliği

ÖNLEME

İnsan yaşamında görme konusunun önemi herkes tarafından bilinmektedir. Halk arasında göze ne kadar değer verildiğini göstermek için "gözüm gibi bakarım." İfadesi kullanılır. Ancak toplumun bilgisizliği, yanlış yaklaşımı, yetersiz eğitimi gibi nedenlerle görme engelleri ortaya çıkmaktadır. Oysa doğru yaklaşım ve önlemlerle yetersizliklerin önüne geçilebilir.

☐☐Görme Yetersizliğini önlemenin yolları aşağıda sıralanmıştır:

- ✓ Doğumun yetkili kişiler tarafından yaptırılması,
- ✓ Trahom hastalığı ile ilgili tedbirlerin alınması,
- ✓ Erken doğan bebeklere kuvözde verilen oksijenin kontrollü verilmesi,
- ✓ Doğal frengide gerekli tedbirlerin önceden alınması,
- ✓ Çiçek ve kızamık aşılarının zamanında yapılması,

- ✓ Gebelik döneminde görülen kan uyuşmazlığı, kızamıkçık, beyin kanaması gibi nedenlerin etkilerini önleyecek modern tıp, teknik ve yöntemlerinin geliştirilmesi,
- ✓ B vitaminin eksikliğinin yarattığı görme engellerini önlemek için beslenme konusunda edinilen bilgiler ve gerekli tedbirlerin alınması,
- ✓ Vereme karşı geliştirilen koruyucu aşuların, verem mikrobunun gözde yarattığı tahribatı yok edecek nitelikte olması,
- ✓ Tıp hizmetlerinin yeterli biçimde yaygınlaştırılması, doktor sayısı ile birlikte, hemşire, ebe, sağlık memuru ve teknisyenleri gibi doktora göre daha kısa sürede yetişecek personel sayısının artırılması.
- ✓ Okullarda düzenli aralıklarla göz taramalarının yapılması,
- ✓ Okul programlarında göz ve sağlık tedbirlerine önemli yer verilmesi, öğrencilere göz hastalıkları, kaza çeşitleri, sağlıklı okuma alışkanlıkları ile ilgili gerekli bilgiler verilmeli,
- ✓ Koruma ve önlemeyi gerektiren durumlarda, vatandaş ve görevlileri zorunlu duruma getirecek, sorumluluklarını belirleyecek yasa ve yönetmelikler yapılmalı,
- ✓ Okul sağlık hizmetlerinin ihtiyacı karşılayacak nitelikte olması sağlanmalı. Büyük okullarda okul hemşireleri, küçük okullar için gezici hemşireler önerilebilir. Düzenli taramalar sonucunda görme yetersizliği olanlar, hastane ve sağlık merkezine gönderilmelidir.
- ✓ Bu konuda halkın bilinçlendirilmesi için gazete, dergi, broşür, basılı yayın araçlarından; televizyon, radyo gibi iletişim araçlarından yararlanılmalıdır.

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERİN EĞİTİMİ

Görme bozukluğunun derecesi ne olursa olsun bu bireylerin okuma - yazma öğrenme ve çevrelerinde bağımsız hareket etme gereksinimleri ve hakları bulunmaktadır.

➤ Görme engeli olan bireylerin eğitim programında, aşağıdaki alanlarda düzenlemeler yapılmalıdır:

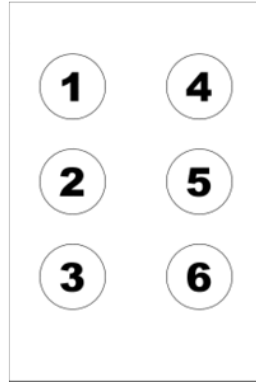
- ✓ Okuma - yazma, dinleme
- ✓ Görme kalıntısından yararlanma
- ✓ Oryantasyon ve bağımsız hareket eğitimi
- ✓ Günlük yaşam becerileri ve sosyal beceriler

Görme Yetersizliği Olan Bireylerin Özelliklerine Uygun Eğitim Araç-Gereçleri

Braille Alfabeti

Braille Alfabeti iki sütunda yer alan altı noktanın çeşitli kombinasyonları ile harflerin, rakamların, noktalama işaretlerinin, matematik işaretlerinin, müzik notalarının oluşturulduğu bir alfabe sistemidir. Görme yetersizliği olan öğrencilerden öğrenme amacıyla öncelikli olarak dokunma duyusunu kullanan öğrenciler Braille alfabeti ile öğrenirler. Bu alfabe iki sütunda yer alan altı noktanın çeşitli kombinasyonları ile harflerin, rakamların, noktalama işaretlerinin matematik işaretlerinin, müzik notalarının oluşturduğu bir alfabe sistemidir.

Braille alfabeti veya Körler alfabeti; 1821 yılında Louis Braille tarafından geliştirilmiş görme engelli insanların okuyup yazması için kullanılan bir alfabe yöntemidir. İki kolon taşıyan dikdörtgen düzen üzerine dizilmiş kabartılmış altı noktadan oluşur.

Altı Nokta

Okuma Tablosu:

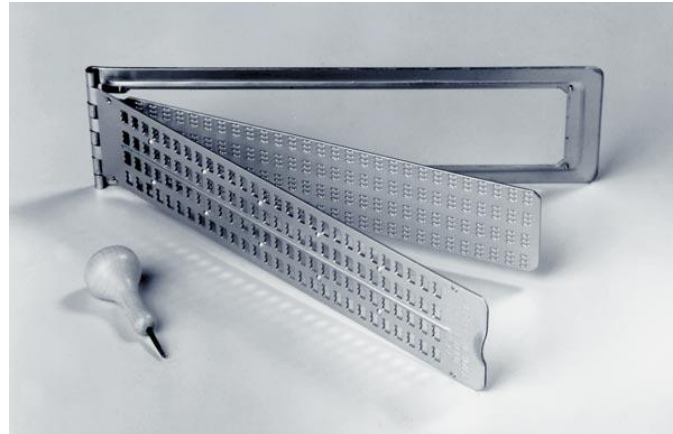
Okuma yazmaya yeni başlayan çocuklara noktaların yerlerini ve harfleri tanıtmak için kullanılan tablodur.

1	2	3		4	5	6	7		8		9	0
A	B	C	Ç	D	E	F	G	Ğ	H	I	İ	J
K	L	M	N	O	Ö	P	Q	R	S	Ş	T	U
Ü	V	W	X	Y	Z	.	,	;	:	?	!	-
*	/	+	-	=	...							
BÜYÜK HARF	SAYI İŞARETİ	KONUŞMA İŞARETİ	ŞİR İŞARETİ		"	"	(	)	^	'		

Okuma Tablosu

Tablet ve Kalem

Tablet üzerinde altı noktalı hücrelerin bulunduğu bir yazma çerçevesidir. Tabletın arasına kâğıt takıldıktan sonra tahtadan ya da plastikten tutma yeri olan çiviye benzer bir kalemle yazılır. Tablette yazı yazmak için harfleri tersten yazmak gerekmektedir. Okuma-yazmaya yeni başlayan çocuklar, önce 4 satırlık tabletle başlar, sonra büyük tablete geçer.

Tablet Kalem

Küp Kasa - Küp Taş

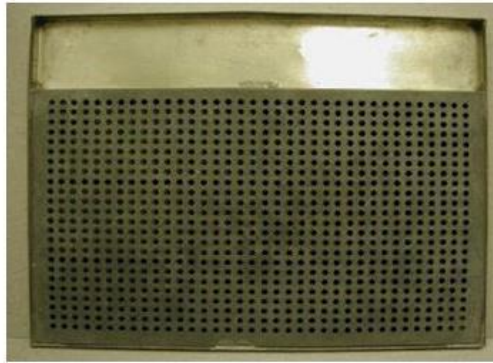
Matematik işlemlerinin öğretiminde kullanılan ilk aşamadaki materyaldir. Küp şeklindeki taşların üzerinde kabartma olarak sayılar ve işlem işaretleri vardır. Taşlar kasadaki hücrelere yerleştirilerek işlemler yapılır.

Küp Kasa - Küp Taş

Taylor Kasa

Matematik işlemlerin bir üst aşamasında daha karmaşık işlemlerde kullanılan araçtır. Üzerinde hafif kabartmaların bulunduğu kısa kibrit çöpü şeklindeki materyalin kasadaki hücrelere yerleştirilmesi ile kullanılır. Günümüzde kullanılmamaktadır. Çünkü kullanımı zor ve işlevsel değildir.

Taylor Kasa

Braille Daktilosu

Braille daktilosu; Üzerinde altı tane tuşun bulunduğu bir daktilodur. Tuşların her biri altı noktadan birini yazmak için işlev görür. Yazılan harfte kaç nokta varsa o noktaları yazmak için gerekli tuşlara aynı anda birlikte basmak gerekir.

Braille Daktilosu

Aileye öneriler

- ✓ Önce güven verin, yumuşak bir ses tonuyla model olun. Çocuğunuzu mutlaka yönlendirin.
- ✓ Dokunarak incelemek çocuğunuz için çok önemlidir. Çocuğunuz bir nesneyi incelerken sabırlı davranın ve olabildiğince net ifadeler kullanın.
- ✓ Ona karışık gelebilecek nesnelere almayınız.
- ✓ 0-3 yaşındayken gerçek nesnelere incelemesine izin verin ve nesnelere incelerken güvenlik önlemleri almayı unutmayınız.
- ✓ Çocuğunuz az gören ise onun görmesini destekleyen materyaller kullanınız.
- ✓ Çocuk hiç göremiyorsa ona becerileri sözel olarak açıklayarak ve birlikte yaparak kazandırınız. Çocuk sizi dinlerken yapmış olduğu beceriyi de parmaklarıyla yoklamasına her defasında izin ve fırsat veriniz.
- ✓ Çocuk az görüyorsa görmesinden yararlanarak becerileri kazandırınız. Onun için renklerin, zeminin zıtlığı ebadı çok önemlidir. Az gören olması her şeyi çok iyi gördüğü anlamına gelmez. Mevcut görmesini destekleyin ancak onu zorlamayın.
- ✓ Bağımsız olarak yapabildiği beceriler varsa nasıl yapabildiğine bakınız.

Bundan sonra yapacağı becerileri öğretirken bunlardan yararlanabilirsiniz. Bağımsız olarak becerileri yapmasını teşvik ediniz.

- ✓ Çocuğa zaman ve fırsat veriniz. Mutlaka model olunuz. Paylaşım içinde ve desteklendiğini bilmek her çocuk için önemlidir. Unutmayınız ki sizin çocuğunuzun buna bazen daha çok ihtiyacı olabilir.

- ✓ Beceri ya da işi ne kadar yapabildiğini belirleyerek bağımsız olarak yapamadığı yerlerde sadece yardım ediniz. Yapması için kolaylaştırıcı olunuz.
- ✓ Çocuğa sadece her defasında bir beceri ya da bu becerinin bir bölümünü öğretmeyi deneyiniz. Önceki beceri ya da becerinin kolay bir bölümü tamamen öğrenildiğinde becerinin izleyen güç bölümünü öğretmeye çalışınız.
- ✓ Becerileri tamamladığında mutlaka ödüllendirin. Bu ödüllerin sevdiği, beğendiği yemekler, etkinlikler, bazen de aferin, çok güzel vb. takdir sözleri olmasına özen gösteriniz.
- ✓ Görme engelli olduğu için bir çocuğun dış dünyadan uzak kalması gerekmiyor. Bir çocuğun tüm gün evde bulunması, evden dışarıya çıkmaması onu topluma hazırlamaz. Kendisine yaşantı sağlayın. Beraber markete gidin. Reyonları inceletin ya da anlatın.
- ✓ Görme engelli çocuğun okula gitmesi yaşadığı toplumla daha fazla bütünleşmesini ve sizin farklı ailelerle tanışmanızı ve paylaşımında bulunmanızı sağlayacaktır. Sınırlı alan, sınırlı yaşamdır. Unutmayınız.
- ✓ Görme engelli çocuğun takılacağı, ya da çarpabileceği eşyaların ve engellerin ayakaltından kaldırılması gerekir. Evde çocuğun eşyaların yerlerini kolayca bulmasına yardım edecek düzenlemeler yapılmalıdır.
- ✓ Yerleri sabit olan eşyaların dışında yaptığımız değişiklikleri her defasında göstermeli ve yerlerini öğretmelisiniz.
- ✓ Görme güçlüğü ne kadar erken teşhis edilir ve erken eğitime başlanırsa çocuğa o kadar fazla yardım edilmiş olur. (Örneğin, erken ameliyat ya da ilaçla tedaviyle çocuğa çok fazla şey kazandırmak mümkün olabilir.)

Öğretmene öneriler

- ✓ Öğretmenlerin yapacağı aile ziyaretlerinde özellikle görme engelli çocukla ilgilendiğinizi söyleyerek ve çocuklarını kabul ederek ailenin de çocuklarını kabul etmelerine yardım etmiş olursunuz.
- ✓ Görme güçlüğü olan çocuğa tıbbi, çevresel ve eğitsel açıdan yardım edilebilir.
- ✓ Görme yetersizliği olan çocuklarda bağımsızlık duygusunu geliştirme çabalarının bir bölümü olarak bu çocukların kendi eğitim kitaplarından ve araçlarından sorumlu olması istenmelidir.
- ✓ Sınıftaki gören çocuk zaman zaman görme yetersizliği olan çocuğa rehberlik yapabilir. Ancak görme yetersizliği olan çocuğun çok fazla bağımlı olmamasına da dikkat edilmelidir.
- ✓ Görme Yetersizliği olan çocuklarında sınıftaki her etkinliğe katılması cesaretlendirilmelidir. Eğer onların sınıftaki faaliyetlere katılmaları mümkün olmuyorsa ek etkinlikler düzenlenmelidir.
- ✓ Öğretmenin tahtaya bir şey yazarken/çizerken yazdıklarını/çizdiklerini yüksek sesle söylemesi nesnelere kabartılmış olarak öğrencide bulunması veya dokunarak

inceleyebilecekleri nesnelerin bulunması her zaman görme engelli çocuk için yararlı olur.

- ✓ Matematik öğretiminde görülen problemlere ek olarak fen bilimleri ve coğrafyanın çok fazla görsel uyaranlara dayalı olması nedeniyle ek düzenlemelere ihtiyaç olabilir Bu nedenle görme engelliler okullarından materyal ve bilgi alınmalıdır.
- ✓ Görme yetersizliği olan çocuğun ödevini tamamlayabilmesi için ek zaman verilmesi uygun olabilir.
- ✓ Görenlerle, görme yetersizliği olan çocuklar arasında sosyal ilişkiler cesaretlendirilmelidir.
- ✓ Az gören öğrencinin ön sıralarda oturmasına, ışığın arkadan gelmesine uygun ebatta nesnelerin hazırlanmasına dikkat edilmelidir.

KAYNAKÇA:

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/G%C3%B6rme%20Yetersizli%C4%9Fi.pdf